

N:o 20.

Af herr **af Burén**, *angående skrifvelse till Konungen i fråga om inrättande af ett nytt statsdepartement för jordbruk, skogar och domäner.*

Under de senaste 40 åren har frågan om en särskild målsman för jordbruket inom Konungens råd varit uti en eller annan form förelagd Riksdagen, så vidt jag ej misstager mig, 14 särskilda gånger, och likväl har denna fråga ej ännu nått sin rätta lösning.

Visserligen kan inrättandet af kongl. landtbruksstyrelsen år 1889 betraktas såsom ett steg mot det så länge eftersträfvade målet. Att dermed dock ej allt är till fyllest, kan man sluta af de äfven sedan den tiden återkommande yrkandena på återupptagande af landtbruksdepartementsfrågan. Dessa yrkanden nådde Riksdagen redan år 1896 uti en då af friherre C. C. Bonde i Andra Kammaren framburen motion i ämnet, och de träda oss till mötes äfven vid denna riksdag uti en af herr P. E. Lithander nyligen uti denna kammare väckt motion. På sitt sätt beröres också frågan uti Kongl. Maj:ts för denna Riksdag framlagda förslag till ny stat för kongl. landtbruksstyrelsen.

Då jag af skäl, som nedan komma att anföras, ej känner mig rätt tillfredsstäld hvarken af herr Lithanders motion, ej heller af det sätt, hvarpå Kongl. Maj:t vill förbättra vår högre landtbruksadministration, har jag beslutit att för Riksdagen framlägga egen motion i ämnet.

Hvad till en början angår herr Lithanders motion om inrättandet af ett nytt statsdepartement för jordbruk, industri och handel, så kan

med skäl anmärkas att, under det motionären bjuder en utförlig och sakrik motivering för sitt yrkande ur industri- och handelssynpunkt, han uti motiveringen lemnar jordbrukssynpunkten så godt som utom räkningen, och detta oaktadt jordbruket sättes i främsta rummet bland det föreslagna departementets ärenden. Motionären inskränker sig nemligen rörande jordbruket till följande motiv å sid. 7 och 8: »Jag utlemnar jordbruket, därför att en statistisk bevisledning är öfverflödig, då det gäller vår modernäring, hvilken sysselsätter tre femtedelar af befolkningen.»

Jag befarar att denna brist uti motiveringen kan blifva ödesdiger. Riksdagen får sig för femtonde gången på en tidrymd af allenast 40 år förelagd frågan om ett landtbruksdepartement, utan annan motivering än den af mig här ofvan citerade, och detta samtidigt dermed att industri och handel, hvilka nästan lika ofta varit på tal i enahanda syfte, blifva utförligt och sakrikt vitsordade. Riksdagen måste göra sig den frågan, om inga nya och talande skäl finnas att andraga beträffande jordbruket, eftersom dylika saknas i motionen. Man kan frukta att, då Riksdagen så många gånger förut, oaktadt en grundlig motivering förelegat, afvisat frågan om ett jordbruksdepartement, Riksdagen än mindre nu skall, så godt som utan motivering alls, befinnas villig att lösa densamma.

Jag anser det alltså vara af vigt, derest frågan skall kunna ha några utsigter till en lycklig lösning denna gång, att en kort öfverblick lemnas af vår nuvarande högre landtbruksadministration, sådan denna ter sig för en landtman, och beder jag alltså här få framlägga den uppfattning jag i sådant hänseende bildat mig.

Sedan omkring 8 år tillbaka utöfvas den högre landtbruksadministrationen af kongl. landtbruksstyrelsen. Ser man tillbaka på hvilka lärdomar dessa 8 arbetsår gifvit oss jordbrukare, så fordrar rättvisan det erkännandet, att styrelsen uträttat mycket godt för vårt jordbruk i flera riktningar, och man har därför också fått erfara, huru som allmänheten lagt i dagen allt jemt växande sympatier för det nya verket. Men det bör å andra sidan ej heller förtigas, att den knappa utrustning, man från början gifvit verket, icke kunnat gifva styrelsen den magt och myndighet, som fordras för att genomdrifva frågor, som varit af en i ögonen fallande och erkänd vigt för vår modernäring.

Jag håller dessutom före, att inrättandet af kongl. landtbruksstyrelsen skedde med uppoffrande af en synnerligen viktig princip, som jag beder få fästa uppmärksamhet vid. Genom den skarpa gräns, som

dermed blef utstakad mellan den nya styrelsen såsom en praktisk och den gamla kongl. landbruksakademien såsom en vetenskaplig institution, hafva äfven teori och praktik såsom sådana blifvit skarpare än tillförene dragna i sär, i stället för att desamma borde, om man vill ett verkligt godt resultat, inom landtbruket liksom inom andra näringar, bringas uti ett så innerligt samband sins emellan som möjligt. Den genom lagstiftningen skapade dualismen har kommit att verka såsom ett officiellt insegel på riktigheten i den skefva och olycksaliga uppfattning, som hos den stora massan af jordbrukare, icke minst inom vårt land, städse haft en så god jordmån, att praktiken ej haft eller har något stort gagn af teorien. Och likväl visar en obestridlig erfarenhet från främmande länder, att om något land kommit att intaga en särskildt framskjuten plats inom någon viss gren af landtmannanäringen, såsom Danmark inom mejeriväsendet, Tyskland inom betodlingen o. s. v., de nått en sådan plats, icke minst i följd af rikligt understödda och väl ledda vetenskapliga försök.

Det synes mig alldeles uppenbart, att det olyckliga tillstånd, som blifvit följdén af den lagbestämda dualismen mellan praktik och teori, och som visat sig blifva med hvarje år allt mera tillspetsadt, ej kan utan stor skada för vårt jordbruk längre fortfara. Ett återförenande af de båda verksamhetsområdena bör och måste åvägbringas ju förr dess hellre. Såsom infartsväg dertill vill jag anse *en sammanslagning af landbruksstyrelsen och landbruksakademien, så långt sådan är möjlig, till bildande af ett landbruksdepartement.*

Mot en sådan sammanslagning torde visserligen komma att resa sig åtskilliga och kanske ej obetydliga svårigheter på grund af den egendomliga ställning, landbruksakademien intager såsom delvis uppehållen af staten, delvis grundad på särskilda donationer. Ett fullkomligt uppgående af akademien uti staten synes mig därför ej gerna tänkbart, väl deremot en viss utskiftning dem emellan, så att de vetenskapliga anstalter, som uppehållas af staten, men äro förlagda å akademiens landegendom, experimentalfältet, helt och hållet öfvertagas af staten och komma att direkt sortera under departementet. Jag hyser intet tvifvel derom, att de svårigheter, som kunna möta äfven en dylik utskiftning, skola med god vilja å ömse sidor kunna på öfverenskommelsens väg besegras till fördel för båda de skiftande parterna, men framför allt till fromma för vår modernäring.

Det torde ej här behöfva utförligt ordas om den stora betydelse ett med både praktiska och teoretiska arbetskrafter inom olika fack vederbörligen utrustadt landbruksdepartement skulle komma att få för

vårt jordbruks förande framåt i olika riktningar och för sammanhållande af de nu hos oss ty värr mången gång allt för splittrade sträfvandena här vid lag.

Man har alltid hållit före, och detta säkert med fullt skäl, att jordbruksärendena ensamma för sig, i all synnerhet i ett så litet land som vårt, ej utgöra en tillräcklig uppgift för ett särskildt statsdepartement, och man har därför, när helst frågan bragts på tal inom det offentliga, med landtbruket kombinerat vissa andra ärenden. Vanligtvis har det varit industri och handel, då dessa yrkens målsmän i långa tider, liksom landbrukets, gjort gällande anspråk på att blifva direkt representerade i Konungens råd. För att motivera kombinationen har man på allt sätt bemödat sig att påvisa det intima samband, som skall finnas mellan de trenne yrkena. Jag vill visserligen ej förneka, att ett dylikt samband både kan finnas och äfven framträder, men jag tror tillika, att man å andra sidan ej heller bör förbise, att jordbrukets, industriens och handelns intressen ingalunda alltid gå jem-sides med hvarandra. Dertill kommer, att jag håller det för hardt när otänkbart att uppleta en chef, som är sakkunnig och intresserad på samtliga de nämnda områdena på en gång. Och likväl har ju alltid från alla håll framhållits såsom ett tungt vägande skäl för ett nytt departements inrättande just behovet af sakkunskap och intresse hos departementschefen. Man kan med skäl befara, att det komme att blifva en äflan mellan de olika yrkena att få disponera chefsplatsen, och man kan vara ganska viss derpå, att det eller de yrken, som ödet härvid varit ogunstigt, ej komma att känna sig försatta i en bättre ställning då än de nu äro inom kongl. civildepartementet.

Öfvertygad som jag är, att jordbruket är den näring, som i främsta rummet kan och bör ifrågakomma att utbryta från vårt nuvarande civildepartement i och för bildande af ett nytt statsdepartement, men på samma gång klart inseende, att ej landbruksärendena ensamma för sig berättiga till inrättandet af ett nytt departement, har jag frågat mig, om ej inom vår förvaltning finnas några fack, som lämpligare än industri och handel skulle kunna med jordbruket kombineras och dermed bättre utsigter beredas för jordbruksdepartementsfrågans äntligen lösning. Jag har härvid kommit att tänka på vår *skogshushållning* och vår *domänförvaltning*, hvilka för närvarande höra under kongl. finans

departementet. Det kan svårligen bestridas, att dessa båda sysselsättningar stå i ett vida intimare samband med jordbruk, än industri och handel göra, och det är ingen orimlighet att tänka sig en departementschef, som är sakkunnig och intresserad på samtliga dessa tre områden. I stället för de ärenden, som derigenom fräntoges finansdepartementet, kunde öfverflyttning ske af ärenden från kongl. civildepartementet och derigenom åt detta senare beredas den lindring i arbeten, hvars nödvändighet så ofta blifvit framhållen.

I begynnelsen af min framställning har jag erinrat jemväl derom, att landtbruksdepartementsfrågan blifvit på sitt sätt berörd i Kongl. Maj:ts nådiga proposition till ny stat för landtbruksstyrelsen. Beklagligtvis har dock detta skett under form af ett afvisande, som det synes, väsentligen på den grund, att landtbruksstyrelsen förklarar »utsigterna till åstadkommande af ett sådant departement synnerligen mörka». Då nämnda kongl. proposition, såsom bekant, utmynnar i en lönebättring åt styrelsens chef och ledamöter, detta och intet annat, och då jag ej kan finna annat än att sjelfva den stora hufvudfrågan, som är och blir åstadkommandet af en tillfredsställande högre landtbruksadministration, som är mächtig och myndig att på allt sätt hägna om vår modernäring och föra dess talan, icke kan sägas blifva på minsta sätt löst genom ett bifall till nämnda kongl. proposition, så kan jag ej heller tillstyrka ett odeladt sådant. Och mina betänkligheter härutinnan rubbas för ingen del af hänsyn till det tillägg, Kongl. Maj:t gjort till sitt nya förslag till stat, att till landtbruksstyrelsen jemväl måtte förläggas det civila veterinärväsendet. Efter att hafva tagit kännedom om den utredning i ämnet, som föreligger i den kongl. propositionen, äfvensom rådfört mig med på veterinärområdet fullt sakkunnig person, har jag nemligen kommit till den öfvertygelsen, att ett ordnande af nämnda veterinärväsende på det sätt, Kongl. Maj:t föreslagit, ej i sig innebär någon garanti för att veterinäraärendena blifva bättre tillgodosedda än de nu äro i medicinalstyrelsen, och att veterinärfrågan i stort sedt ej kan anses vara genom detta förslag löst.

Då tydligen ingen annan än Kongl. Maj:t kan uti en så omfattande fråga, som inrättande af ett nytt statsdepartement, uppgöra detaljerad organisationsplan och stat, så vill jag här i sådant hänseende blott inskränka mig till uttalande af den mening, att man ej må låta prisbillighetshänsynen göra sig gällande i lika hög grad, som i Kongl. Maj:ts förslag till 1888 års Riksdag, då man åstadkom den låga slut-siffran, 13,650 kronor, för statsbudgetens höjning på det sätt, att man drog in embetsmannaposter och anslag inom civildepartementet, på samma gång som man frantog detta departement göromål, och man derigenom kom att skjuta åt sidan, såsom också i Riksdagen blef framhållet, ett af de mål, man ville vinna, nemligen minskande i civildepartementets göromål.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får jag vördsamt föreslå,

att Riksdagen i underdånig skrifvelse anhåller, det Kongl. Maj:t täcktes så fort ske kan och om möjligt till nästa Riksdag framlägga förslag om inrättandet af ett nytt statsdepartement för *jordbruk, skogar och domäner* äfvensom föreslå de öfriga grundlagsförändringar i fråga om statsförvaltningen, som befinnas nödiga i följd af ett sådant nytt departements inrättande.

Stockholm den 28 januari 1898.

C. P. af Burén.